

Samvær er springbræt til udvikling for det anbragte barn

Både sagsbehandleren, plejeforældrene og om muligt også forældrene til et anbragt barn skal lære at se eventuelle problemer i samværet som en del af en naturlig arbejdsproces i anbringelsen og som en kæmpe chance for at arbejde med barnets identitetsdannelse. Det mener privatpraktiserende psykolog Flemming Sell, der ofte hjælper i anbringelsessager, hvor samværet og samarbejdet er gået i hårdknude.

Flemming Sell ser det ofte i de komplicerede anbringelser: At alle parter har ”knoklet” og brugt meget energi op til anbringelsen, og at parterne derefter har en – forståelig – forventning om, at NU kan man slappe lidt af. Men at problemerne så dukker op med fornyet kraft, ofte med omdrejningspunkt i samværet.

Problemerne kan have mange ansigter. Plejebarnet kan have ondt i maven og mareridt om natten inden samværet og afvise at møde sine forældre. Forældrene kan klage til forvaltningen over stort og småt i forbindelse med samværs møderne. Plejefamilien kan blive meget beskyttende over for plejebarnet og foreslå samværet begrænset. Sagsbehandleren kan blive voldsomt i tvivl om, hvad der er den rigtige vej at gå.

Frem for at se det komplicerede samvær som noget besværligt, der skal ”fikses” eller reduceres, bør sagsbehandleren, plejefamilien og – om muligt – også forældrene i højere grad se samværet som en meget vigtig del af barnets identitetsproces. Hvis barnet får hjælp til at møde, håndtere og se sine forældre på nye måder, og hvis plejeforældre og forældre får hjælp til at tale sammen om det svære i deres indbyrdes relation, vil barnet slappe mere af i samværet, få nye mestringsstrategier og en bedre fornemmelse af sig selv.

Når Flemming Sell inviteres ind i en sådan sag, hvor samværet er blevet meget kompliceret, taler han med parterne og forsøger at danne sit et indtryk af, hvad der er på spil. Er samværet meget anstrengende for barnet, fordi det føler, det skal muntre forældrene op? Eller fordi det skal passe på med at vise sine forældre under samværet, at det er glad for plejeforældrene? Er forældrene kedede af det, fordi de føler det, som om de er med i en omsorgskonkurrence og en indirekte kamp med plejeforældrene om, hvem der kender barnet bedst? Er plejeforældrene meget firkantede i deres tilgang til forældrene, når de afleverer og henter ved samværet, fordi de ikke aner, hvordan de skal håndtere en far, der – måske – lugter af øl?

”Samværene kan blive overloADED af det, der burde foregå på alle andre tidspunkter end i samværet. Hvis der ikke bliver taget hånd om alle de udtalte ting, og hvis det tabubelagte ikke italesættes, så viser det sig i samværene,” siger Flemming Sell.

For Flemming Sell er det derfor vigtigt at få talt med forældre og plejeforældre om alt det svære – men også om det gode. Flemming Sell inviterer ofte forældre og plejeforældre til et fælles møde, hvor parterne hver især medbringer en lille håndfuld billeder af gode stunder med barnet. Formålet med mødet og de efterfølgende samtaler med parterne er at forsøge at få dem til at dele disse øjeblikke. Det er også – om muligt – at skabe både en forståelse hos plejeforældrene af

forældrenes liv og udfordringer og en følelse hos forældrene af at være ligeværdige og af at være i kontakt med barnet gennem plejeforældrene.

Flemming Sell udfolder stor kreativitet i forsøget på at få plejebarnet til at slappe af og udvikle sig i samværet og dermed i spændingsfeltet mellem forældre og plejeforældre. En pige i pleje afviser fx at se sin (misbrugende) mor, fordi hun er angst for at komme til selv at blive misbruger. Flemming Sell får barnets plejemor til at åbne op for at tale ikke-afvisende med moren om hendes alkoholvaner og bestræbelser på ikke at drikke og får derigennem pigen til at kunne være sammen med sin mor og se, hvad hun *også* rummer. Et plejebarn er bange for, at hans far vil slå plejefaren i hidsighed. Flemming Sell får faren til på video at fortælle sin dreng, at han elsker ham og ikke kunne drømme om at gøre alvor af sine trusler over for plejefaren.

"I dette tilfælde var det vigtigt at rapportere tilbage til faren, at vi kunne se, hvordan videoen gjorde drengen mere rolig. I det hele taget skal man nok være mere opmærksom på at inddrage forældrene og give dem medejerskab til barnets positive forandringer. Når forældrene føler sig værdsat, smitter det af på barnets måde at være i verden på, siger Flemming Sell.

Flemming Sell bruger meget tid på at tale med plejeforældrene om samværet. Ind imellem møder han holdningen, at "vi har barnet i pleje, ikke forældrene." Så tager han en samtale om, at barnet *også* er de relationer, det bringer med sig ind i plejefamilien. Han hører også ofte plejeforældre sige, at plejebarnet skal skånes. Så taler han med plejefamilien om vigtigheden af, at barnet udsættes for det, det var udsat for før anbringelsen. For eksempel ikke at blive set og hørt under et samvær af deres forældre. Så de kan lære at sige fra over for det.

"Mange børn er i underskud når de anbringes. Men på et tidspunkt skal man gå fra at skåne dem til at behandle dem som almindelige børn. Det punkt kan man som plejeforældre have svært ved at finde," siger han.

Flemming Sell har været stillet over for sager, hvor løsningen er at begrænse samværet. Hvis forældrene for eksempel er meget aggressivt impulsive. Og selvfølgelig skal man også lytte til, hvad barnet siger om, at det ikke har lyst til at se sine forældre.

"Men det at lytte til barnets stemme kan være meget tricky. Der ligger mange følelser neden under og ind imellem også kognitive forvrængninger. Så selvfølgelig skal vi lytte til det, børnene siger. Og derigennem vise dem, at man skal tale om de vigtige følelser. Men vi skal også forholde os bredere til samværet og til, hvad der gør barnet mere robust i sit liv," siger han.

Artiklen med psykolog Flemming Sell bygger på et foredrag, han holdt i Fabus samværslokaler i Hillerød, den 21. april 2017.

Fabu havde inviteret Flemming Sell, fordi hans faglige tilgang til samvær på mange måder matcher den forståelse af samværets rolle, som Fabu arbejder ud fra.